Margareta från Bräcksta

Ett kvinnoöde i 1600-talets Dannemora och striden om rustningsräntan (1632)

NotebookLM

Livslinjen under Stormaktstiden

Stormaktstiden

Tidigt 1600-tal: Föds på gården Bräcksta i Dannemora socken (uppskattat årtionde).

Ca 1630: Gifter sig med Lars Nilsson. Flyttar till Sörgården i Bossarby. Sonen Nils föds.

22 Oktober 1632: Konflikten med svärfadern avgörs i tinget.

Slutet av 1600-talet: Barnen Karin († 1693) och Hans († 1695) går ur tiden. Margareta levde troligen resten av sitt liv i Bossarby.

NotebookLM

Från Bräcksta till Bossarby

NotebookLM

Aktörerna i Sörgården

Margareta levde i en familjekonstellation där statens militära krav trängde sig hela vägen in på gårdsplanen och skapade spänningar över generationerna.

Nils Hansson

Svärfadern. Gårdens äldste som kontrollerar resurserna och hamnar i direkt tvist med Margareta.

Margareta

Sonhustrun som tvingas försvara gårdens och makens ekonomiska intressen.

Lars Nilsson

Maken. Både bonde och knekt (soldat), vars frånvaro eller militära tjänstgöring är grunden till konflikten.

NotebookLM

Tinget den 22 oktober 1632

> “Blef dömt emellan Nils Hansson i Bossarby och hans sonhustru Margareta i Bräcksta anlangande *den ränta som Nils uppå sin rustningshäst hafver wilken honom besitter. Nemerligen emedan icke befans och Nils Hansson icke hade, som dock hustru Margareta föregaf bortgifvit sin rustningsränta till sonen när han utdrog, utan allenast honom för en sventjänare brukar.*”

Utdrag ur Dannemora sockens dombok. Ett snårigt juridiskt språk som döljer en bitter familjekonflikt om pengar och avtal.

NotebookLM

Vad handlade tvisten egentligen om?

Sventjänare

En lejd karl (ryttare) för roten.

Rustningsränta

Den ekonomiska ersättningen (skattelättnaden) gården fick för att hålla kronan med en rustningshäst.

Svärfader Nils påstående

Nils hävdade att Lars enbart agerade som lejd knekt (sventjänare). Därför ansåg Nils att han själv hade rätt till hela rustningsräntan.

Hustru Margaretas försvar

Margareta hävdade att Nils ljög. Ett tidigare avtal fanns mellan far och son när Lars drog ut i fält. Hon krävde makens rättmätiga del.

Domslutet

Rätten gick på det tidigare avtalet. Nils fick nöja sig med halva räntan, och Margareta tilldömdes den andra halvan.

NotebookLM

Rötterna i Sörgården

Trots familjefejden i rätten stannade Margareta i Bossarby och säkrade gårdens framtid genom sina fyra barn.

NotebookLM

Arkivens dolda röster

Ett fragment ur en dombok från 1632 ger oss än idag en levande bild av en bondkvinnas beslutsamhet och kamp för sin familjs rätt under den svenska Stormaktstiden.

Historiken är sammanställd baserat på forskning av Håkan Bergström (2001) samt information från Annelie Häggkvist i Sala, ättling via Margaretas dotterdotter Karin Andersdotter (f. 1682).

NotebookLM